

Dokumenttyp Verksamhetsberättelse	Ansvarig verksamhet Smittskydd Värmland	Version 1	Antal sidor 7
Dokumentägare Anna Skogstam Smittskyddsläkare	Fastställare Anna Skogstam Smittskyddsläkare	Giltig fr.o.m. 2020-01-01	Giltig t.o.m. 2021-12-31

Verksamhetsberättelse 2020–2021 Smittskydd Värmland

Smittskydd Värmland	2
Ekonomi.....	2
Administration.....	2
Smittskydd.....	2
Folkhälsomyndigheten	2
Regional särskild sjukvårdsledning (RSSL)	2
Smittspårarorganisationen	2
Smittspårarverktyget.....	2
Samarbete med skolchefer.....	3
Samarbete med Länsstyrelsen Värmland	3
Samverkan med andra smittskyddsenheter	3
Samarbete med skolsköterskornas nätverk	3
Wermlandssmittan	3
Övrig samverkan.....	3
MRSA-team	3
STI-central smittspårning	3
SRHR	3
Utbildning	3
HYFS (Hygien i förskolan).....	4
Vaccinationer	4
Influensavaccination 2020/2021	4
Pneumokockvaccination 2020/2021	4
TBE-vaccination	4
Covid-19- och influensavaccination 2021/2022	4
Vårdhygien	5
Allmänt	5
Utbildningsinsatser.....	5
Upphandlingar	5
Hygienpriset	5
Basala hygienrutiner och klädregler och source control i hälso- och sjukvård	5
Byggnation.....	5
Hygienombuds nätverk inom regionens hälso- och sjukvård.....	6
Städning i vårdlokaler	6
Vårdrelaterade infektioner (VRI)	6
Kommunal vård och omsorg	6
Uppföljande hygienrund vårdenheter inom regional och kommunal vård och omsorg	6
Strama Värmland	7

Smittskydd Värmland

Under 2020–2021 har arbetet i första hand fokuserat på arbetsuppgifter med anknytning till covid-19. Detta arbete har inneburit smittspårning runt covid-19 samt information och utarbetande av olika rutiner riktade till såväl vård och omsorg som till olika verksamheter i samhället. Många ordinarie arbetsuppgifter har därför ägnats mindre tid.

Ekonomi

Målet är utfall inom nettokostnadsram och ekonomi i balans. Den största kostnaden i verksamheten utgörs av personalkostnader. Kostnader för personal ökade 2021 vilket har flera delförklaringar, bland annat en retroaktiv justering av en chefslön och nyrekrytering av biträdande smittskyddsläkare. Övriga kostnader låg i paritet med 2020 års utfall.

Administration

Smittskyddsadministratörerna har deltagit i pandemiarbetet med bland annat dokumenthantering i Vida samt uppdatering på webbplatsen. De har även representerat Smittskydd Värmland i kravarbetet vid införande av ett nytt system, SmiNet3. Arbetet har gjorts i samarbete mellan Folkhälsomyndigheten och smittskyddsmyndigheterna i Sverige.

Region Värmland har också under året bytt webbredigeringsverktyg vilket inneburit extrainsatser i arbetet på Smittskydd Värmlands webbplats.

Smittskydd

Folkhälsomyndigheten

Sedan flera år har Smittskydd Värmland deltagit i återkommande veckomöten mellan Folkhälsomyndigheten och Sveriges alla smittskyddsmyndigheter. Under våren 2020 utökades dessa möten till flera gånger i veckan. Under pandemin har vi dessutom haft anledning att ha separata möten med Folkhälsomyndigheten avseende införande av regionala rekommendationer i december 2020 samt vid aktuella händelser i samband med till exempel klusterutbrott på skolor och i övriga verksamheter och sammanhang som krävt regionala åtgärder och ställningstaganden.

Regional särskild sjukvårdsledning (RSSL)

RSSL har varit aktiverad sedan februari 2020 till september 2021 med ett kortare avbrott under sommaren 2021, då ersatt av Hälso- och sjukvårdschefens ledningsgrupp (HCL) med särskild covid-punkt. Smittskyddsläkarna har deltagit på samtliga möten i RSSL (samt på HCL under covid-punkten) under hela pandemin. Mötesfrekvensen har varierat från 3–5 gånger per vecka under de mest intensiva faserna av pandemin till en gång per vecka i ett lugnare skede.

Smittspårarorganisationen

Under våren 2020 blev det uppenbart att det krävdes mycket resurser till smittspårning runt covid-19. Smittskydd Värmland var drivande i att en regional provtagnings- och smittspårningsenhet bildades. Syftet var att effektivisera smittspårningen, höja kvalitén och skapa en beredskap för att eskalera insatserna vid ökad smittspridning. Ett nära samarbete mellan Smittskydd Värmland och enheten Central provtagningsadministration och smittspårning inleddes och fortgår fortfarande.

Smittspårarverktyget

När antalet fall av covid-19 snabbt eskalerade i slutet av 2020 behövdes ett mer systematiserat sätt att hantera de positiva fallen samt efterföljande smittspårning. Genom ett samarbete mellan Central provtagningsadministration- och smittspårning, IT-enheten och Smittskydd Värmland skapades ett digitalt verktyg som hanterar hela kedjan från positivt svar på covid-19, smittspårning av hushållskontakter och närmkontakter samt Smittskydd Värmlands identifiering av misstänkta kluster. Verktöget har varit ett framgångskoncept för att snabbt identifiera och få kontakt med personer med covid-19. För Smittskydd Värmlands del är verktyget effektivt för att snabbt få en överblick över misstänkta kluster och kunna bryta smittkedjor.

Smittspårarverktyget har under 2021 växt och blivit ett nationellt smittspårarverktyg som via Folkhälsomyndigheten erbjuds till alla regioner. Smittskyddsköterskorna har varit delaktiga i detta arbete samt även deltagit i utbildning av verktyget till andra regioner.

Samarbete med skolchefer

Sedan slutet av våren 2020 till början av hösten 2021 har Smittskydd Värmland (biträdande smittskyddsläkare och smittskyddssjuksköterskor) haft veckomöten via Teams med skolcheferna i Värmland där man har presenterat aktuellt smittläge och diskuterat rutiner inom skolverksamheten.

Samarbete med Länsstyrelsen Värmland

Redan tidigt under pandemin startade ett samarbete mellan Länsstyrelsen Värmland, smittskyddsläkarna och representanter från regionledning samt hälso- och sjukvårdsledning med veckomöten för avstämning av aktuella läget. Från våren 2021 har smittskyddssköterskorna och biträdande smittskyddsläkare ingått i en arbetsgrupp tillsammans med medarbetare från Länsstyrelsen Värmland som även de haft veckoavstämningar.

Samverkan med andra smittskyddsenheter

Smittskyddsläkarna har sedan våren 2021 haft regelbundna möten med smittskyddsläkarna i Region Örebro, Region Sörmland (sammankallande), Region Jönköping och Västra Götalandsregionen där aktuella frågor och ärenden har diskuterats.

Samarbete med skolsköterskornas nätverk

Under 2021 har smittskyddsköterskorna haft täta kontakter med rektorer på olika skolor för diskussion om strategi på skolan vid fall av covid-19. Då har det blivit tydligt med skolsköterskornas viktiga roll i situationer med smittsamma sjukdomar. Smittskydd Värmland har haft kontakt med skolsköterskornas nätverk tidigare men av mer sporadisk natur. Under hösten 2021 har en mer regelbunden kontakt mellan smittskyddssköterskorna och skolsköterskornas nätverk startat.

Wermlandssmittan

Smittskyddsadministratörerna har sammanställt artiklar och publicerat tidningen Wermlandssmittan på Smittskydd Värmlands webbsida en gång under 2021. Huvudtemat var kliniskt anmälda fall enligt smittskyddslagen i Värmlands län under 2020.

Övrig samverkan

Informationsbehovet från olika grupperingar har varit stort under pandemin. Smittskyddsläkarna har deltagit i en rad samverkansmöten med fokus på att presentera smittläge men också föra ut information om rekommendationer, råd och föreskrifter samt diskutera aktuella frågor i olika grupperingar, till exempel Hälso- och sjukvårdens arbetsutskott, Värmlandsrådet, socialchefer i kommunerna och Riksidrottsförbundet SISU, RF-SISU.

MRSA-team

Smittskyddsläkare och smittskyddssjuksköterska har deltagit i gemensamma möten med representanter från infektionskliniken under 2020–2021. Möten har varit mindre frekventa under pandemin.

STI-central smittspårning

Smittskydd Värmland är sammankallande för gemensamma möten. Möten har varit mindre frekventa under pandemin.

SRHR

Möten har varit mindre frekventa under pandemin. Smittskyddssjuksköterska har deltagit i möten under hösten 2021, i övrigt har Smittskydd Värmland inte haft möjlighet att delta på grund av pandeminarbetet.

Utbildning

Smittskyddsläkarna har deltagit i ett flertal undervisningstillfällen för vårdpersonal i olika ämnen och grupperingar under åren 2020–2021, bland annat för AT-läkare, ST-läkare i ämnet Biologiska hot

samt ett flertal undervisningstillfället på Allmöten med varierande teman. Smittskyddssjuk-sköterskorna har undervisat regionens hygienombud om blodsmitta och pandemiutveckling.

HYFS (Hygien i förskolan)

Smittskydd Värmland brukar erbjuda undervisning till förskolornas hygienombud i samarbete med barnhälsovården. Detta har varit vilande under pandemin. Smittskydd Värmlands hemsida med rutiner för förskola avseende covid-19 och andra smittsamma sjukdomar har uppdaterats kontinuerligt under 2020–2021.

Vaccinationer

Nationella vaccinationsprogram regleras genom smittskyddslagen. Förändringar i programmen föreslås av Folkhälsomyndigheten och beslutas av Regeringen. När det gäller vaccination mot covid-19 så baseras genomförandet på en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner, SKR.

Smittskydd Värmland medverkar i samordning och uppföljning av nationella program. Samverkan sker med både elevhälsan och med barnhälsovården som är utförare av skolvaccinationer respektive barnvaccinationer. Smittskyddsläkaren respektive biträdande smittskyddsläkare har varit ordförande i vaccingruppen som är en terapigrupp i Läke-medelskommittén.

Verksamheten besvarar fortlöpande vaccinationsfrågor från hälso- och sjukvården, media och allmänheten. Vaccinationskampanjen mot säsongsinfluensa leds vanligen av Smittskydd Värmland i samverkan med kommunikationsenheten och allmänmedicin men under 2020 och särskilt 2021 har ledningsgruppen breddats avsevärt och under senhösten slagits samman med ledningsgruppen för covid-19 vaccination.

Influensavaccination 2020/2021

Andelen vaccinerade mot säsongsinfluensa i Värmland inom gruppen 65 år eller äldre har ökat successivt ett antal år och var säsongen 20/21 högst i landet.

Pneumokockvaccination 2020/2021

Pneumokockvaccination av riskgrupper blev 1 januari 2020 kostnadsfritt i Värmland efter politiskt beslut. Detta kommunicerades till hälso- och sjukvården men en planerad informationskampanj till allmänheten hösten 2020 sköts upp på grund av pandemin eftersom man vid planering tillsammans med allmänmedicin befarade att det skulle bli svårt att hantera en kraftigt ökad efterfrågan samtidigt med influensavaccination under andra förutsättningar. Trots det kan vi konstatera att Regionen administrerade mer än tre gånger så många pneumokockvaccinationer 2020 jämfört med 2019. Under 2021 har tyvärr antalet vaccinationer gått ner kraftigt, möjligen har det delvis kompenseras av privata aktörer.

TBE-vaccination

Antalet TBE vaccinationer administrerade av Region Värmland har efter en topp 2018 successivt minskat. Dock har utbudet av bland annat TBE- vaccinationer från privata aktörer i Värmland ökat påtagligt senaste året. Det vore önskvärt att få in data från även de privata aktörerna vilket vi i nuläget saknar.

Covid-19- och influensavaccination 2021/2022

Verksamheten har under slutet av 2020 och under 2021 varit mycket involverad på olika sätt i covid-19-vaccinationer. Smittskydd Värmland har medverkat i både ledningsgrupp och medicinsk vaccinationsgrupp och även deltagit regelbundet i nationella vaccinationsmöten. Smittskydd har även samverkat med Regional vaccinationsenhet covid-19. Smittskydds webbsida har fortlöpande uppdaterats med vaccinrelaterad information riktad till i första hand vaccinatörer inom hälso- och sjukvården och den kommunala vården. Smittskydd har även medverkat i utbildning av vaccinatörer inför vaccination med covid-19 och säsongsinfluensa. Värmland har t.o.m. vecka 52 vaccinerat en mycket stor andel av befolkningen 12 år eller äldre med två doser covid-19 vaccin. Andelen vaccinerade med två doser var då 87,9 % jämfört med nationellt 81,9%. Även för övriga parametrar

som tredje dos i aktuella åldersgrupper samt vaccination av barn och ungdomar 12 år eller äldre har Värmland jämförelsevis hög andel vaccinerade.

Vårdhygien

Allmänt

Smittskydd Värmland arbetar fortlöpande för att minska smittspridning i vården och förebyggande av vårdrelaterade infektioner.

I det kontinuerliga arbetet för vårdhygien ingår bland annat rådgivning, utbildningsinsatser och utbrottshantering till personal inom regional hälso- och sjukvård samt kommunal vård och omsorg. Det kontinuerliga arbetet innefattar även upprättande av vårdhygieniska rutiner. Detta arbete har haft största fokus under pandemin.

Utbildningsinsatser

Smittskydd Värmland har ett flertal utbildningsinsatser för vårdpersonal både inom kommunala och regionala verksamheter. Det har hållits regelbundna hygienombudsträffar för hygienombuds-nätverket både inom slutenvård och öppenvård. Träffarna har genomförts via Teams, vilket gjort att fler hygienombud kunnat närvara. Våren 2020 genomfördes i samverkan med KTC utbildningsinsatser i att på ett säkert sätt ta på och av skyddsutrustning.

Upphandlingar

Hygiensjuksköterskorna har deltagit i flera av Region Värmlands materielgrupper för att ge rekommendationer ur ett vårdhygieniskt perspektiv inför upphandling av förbrukningsartiklar. Hygiensjuksköterskorna har också varit adjungerade i ett flertal upphandlingar av medicintekniskt material.

Hygienpriset

Hygienpriset är ett pris som delas ut en gång per år och instiftades 2020. Samtliga verksamheter inom Region Värmland får inbjudan till att söka priset. För att kunna söka behövde enheten arbeta med ett aktivt förbättringsarbete och vissa kriterier skulle vara uppfyllda. Priset delades ut på Handhygienens dag den 5 maj 2021 och deltog gjorde regionens hälso- och sjukvårdschef i prisutdelningen.

- 2020 tilldelades Endokrin och diabetesmottagningen priset.
- 2021 tilldelades Njurmedicin avdelning 33 priset.

Basala hygienrutiner och klädregler och source control i hälso- och sjukvård

Regionens enheter mäter kontinuerligt följsamheten till basala hygienrutiner och klädregler (BHK). Under pandemin förtätades mätningarna till varje månad.

Smittskydd Värmland följer och deltar i analysen av resultatet samt återkopplar till enskilda enheter med behov av förstärkt information till hela eller delar av personalgrupper. Resultaten av mätningarna och tips på hur man kan mäta diskuteras fortlöpande på hygienombudsträffarna.

Resultaten av mätningarna har återkopplats i områdesledning slutenvård. De flesta enheter har god följsamhet till BHK. Insatser har mobiliserats mot de verksamheter som legat lägst i följsamhet.

Mätningar av följsamhet till source control har också utförts vid tre tillfällen under 2021. Dessa resultat har återkopplats enligt ovan och följsamheten varit god.

Byggnation

Vårdhygien har deltagit i projektgruppen för ersättningslokaler för Hus 4 samt i vissa verksamheters specifika utformningsarbeten i projektet. Projektet har vuxit och omfattar nu de flesta verksamheter utom operationshuset, Hus 1 och Patienthotellet. Projektet beräknas pågå i ytterligare minst 8–10 år.

Vårdhygien har också deltagit i ett flertal andra byggprojekt i öppen- och slutenvård samt inom kommunal vård och omsorg.

Hygienombuds nätverk inom regionens hälso- och sjukvård

Hygienombuds nätverket har haft digitala möten under pandemin, vilket fungerat väl och deltagarna har varit aktiva. Halvdagsutbildningar via Teams för nytillträdde hygienombud med baskunskap inom vårdhygien har genomförts. Enskilda utbildningsinsatser har erbjudits till nytillträdde ombud, som har haft behov av extra stöttning i sitt uppdrag, och där följsamhetsmätningarna legat lågt bland annat på några vårdavdelningar.

Städning i vårdlokaler

Regelbundna avstämningsmöten med Regionservice där man diskuterar övergripande rutiner och aktuella ärenden.

Vårdrelaterade infektioner (VRI)

Under 2020–2021 har PPM-VRI-mätningar genomförts tre gånger inom slutenvården. Dessa resultat har ingått i regionens tertialredovisning. Planering påbörjat för fortsatt arbete med VRI inför 2022.

Kommunal vård och omsorg

Vårdhygien har avtal med länets 16 kommuner. Vårdhygien deltar i ett nätverk för vårdhygieniska frågor för kommunal vård där de medicinskt ansvariga sjuksköterskorna (MAS) från alla kommuner ingår samt utvalda sjuksköterskor med vårdhygieniskt ansvar. Nätverket har haft Teamsmöten 1–2 gånger/vecka under hela pandemin.

Behov av utbildning gällande basala hygienrutiner i kommunerna, särskilt boende (SÄBO) och hemtjänsten blev uppenbart i samband med pandemin. Det fanns stor osäkerhet framför allt hur visir, munskydd, andningsskydd, förkläde och handskar ska användas. Det framkom även brister avseende basala hygienrutiner.

I början av pandemin genomföres digitala utbildningar med tre olika teman som till exempel skyddsutrustning och BHK. Utbildningen riktade sig i första hand till kommunernas chefer och hygienombud. Enskilda utbildningar gjordes också med enheter för all personal där det var stor smittspridning eller oro.

Under våren 2021 har Teamsutbildningar gällande BHK genomförts med alla kommuner. Kravet från Smittskydd Värmlands sida har varit att medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS), enhetschefer, hygienansvarig sjuksköterska och hygienombud ska delta för att utbildningen ska genomföras, Vi har betonat ansvarsbiten, och att det är chef på respektive enhet som är ansvarig för hygienarbetet.

Positiv respons på utbildningen från många kommuner, en del har dock påtalat att det varit för grundläggande och att man önskar mer utbildning. Finns även önskemål om tydlighet vad som är hygienombudets uppgift och vad är hygienansvarig sjuksköterskas uppgift.

Riktlinje för vårdhygien inom kommunal vård och omsorg för kommunal vård har i samarbete med MAS-nätverket uppdaterats under 2021.

Under våren 2021 har kontakt tagits med Vårdhygien Uppsala som kommit långt i sitt arbete. Därifrån har vi fått inspiration till vårt arbete i kommunerna.

Uppföljande hygienrond vårdenheter inom regional och kommunal vård och omsorg

Vi rekommenderar att alla enheter ska göra en hygienrond/vårdhygienisk egenkontroll en gång/år.

Under 2020 genomfördes uppföljande hygienrond i flera olika verksamheter inom regionen.

Under 2021 har fokus varit att komma ut till kommunerna för uppföljning av genomförda hygienronder. På många av kommunernas enheter är det flera år sedan man gjort någon hygienrond och det är ovanligt att det utförts årligen.

2021 beslutades att en hygiensjuksköterska ska delta minst var tredje år på varje SÄBO och hemtjänstgrupp, deltagande på LSS-boende i mån av tid men minst 1–2 uppföljande hygienronder/år och kommun.

Nya dokument från Svensk Förening för Vårdhygien, SFVH, vårdhygienisk egenkontroll, VEK, har använts inom kommunerna. Varje uppföljande hygienrond kopplas till en enhetschef, som också ansvarar för dokumentationen i handlingsplanen. Samtliga hygienombud på enheten bör delta även om man inte går till varje avdelning. Detta för gemensam samsyn på hela enheten.

Strama Värmland

Samverkan mot antibiotikaresistens.

Tidigt 2020 drabbades Värmland, liksom resten av världen, av covid-19-pandemin. Alla resurser på Smittskydd Värmland behövde tas i anspråk för detta arbete, vilket medförde att Strama-arbetet behövde nedprioriteras i likhet med situationen i övriga regioner i Sverige. Aktivt Strama-arbete i Sverige låg i stort sett nere hela 2020 och en bra bit in på 2021.

De smittskyddsåtgärder som vidtogs för att bekämpa smittspridningen av SARS-CoV-2 fick till följd att de flesta smittsamma sjukdomar minskade kraftigt, till exempel uteblev influensasäsongen 2020/2021 helt, vilket inte hänt på över hundra år. Behandling av luftvägsinfektioner står för en stor del av antibiotikaförbrukningen, i alla fall under vinterhalvåret, och då antalet luftvägsinfektioner minskade kraftigt så minskade också antibiotikaförbrukningen påtagligt. Även förbrukningen av antibiotika som används mot urinvägsinfektioner och hud- och mjukdelsinfektioner minskade om än i mindre omfattning.

Detta ledde till att samtliga regioner i Sverige uppfyllde målet om färre än 250 recept på antibiotika per 1000 invånare och år, även Värmland. Ett observandum är dock att Värmland är den region med tredje störst antibiotikaförbrukning mätt i recept per 1000 invånare och år och även om skillnaderna är små så är det bekymmersamt då vi för drygt 10 år sedan tillhörde de landsting med lägst antibiotikaförbrukning.

Under våren 2021 återupptogs stramaarbetet till viss del och ett ordinarie stramamöte hölls i juni 2021. På mötet diskuterades en del förändringar och det beslutades om fler inriktningsförändringar:

- Vi slutar ge ut lokala antibiotikariktlinjer för öppenvården vilket tidigare getts ut i tre delar; urin-vägsinfektioner, hud- och mjukdelsinfektioner samt luftvägsinfektioner. I stället hänvisar vi till "Behandlingsrekommendationer för vanliga infektioner i öppenvård" utgiven av nationella Strama, Folkhälsomyndigheten och Läkemedelsverket i samverkan (kallas även "regnbågshäftet"). För-ankras i Läkemedelskommittén.
- Vi avslutar underhållet av vår lokala stramaapp och hänvisar till den nationella. Ett visst arbete måste utföras först, framför allt behöver dokumenten som rör antibiotikaproylax vid olika typer av kirurgi uppdateras.
- Vi arbetar för att implementera SKR:s verktyg "Primärvårdskvalitet" i vår återkoppling av förskrivardata till öppenvården. Arbetet påbörjat av Thomas Ahlqvist och Lars Matthiessen.
- Preliminära planer för att påbörja antibiotikaronder på våra tre sjukhus.

Under hösten 2021 har arbetet med att genomföra inriktningsförändringarna fortsatt.

Diskussioner har påbörjats med samtliga opererande specialiteter om uppdatering av antibiotikaproylax vid kirurgi och förhoppningen är att vi har uppdaterade riktlinjer på plats i början av 2022.

De lokala terapirekommendationerna är borttagna efter att Läkemedelskommittén också tillfrågats då dessa utgavs i samarbete mellan Strama Värmland och Läkemedelskommittén.

Arbetet med att införa "Primärvårdskvalitet" i rapportering till öppenvården fortsätter och vi har haft möte med Lars Matthiessen, Hampus Robertsson och Max Wirén.

Smittskydd Värmland

Anna Skogstam
Smittskyddsläkare